

Tiedotusyksikkö

Tietosuojavalvutettu v. Jehovan todistajat -uskonnollinen yhdyskunta

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 103/18
Luxemburgissa 10.7.2018

Tuomio asiassa C-25/17

Jehovan todistajien kaltainen uskonnollinen yhdyskunta on – yhdessä saarnaamistyötä harjoittavien jäsentensä kanssa – rekisterinpitäjä ovelta ovelle -saarnaamistyön yhteydessä kerättyjen henkilötietojen käsittelyn osalta

Tällaisen toiminnan yhteydessä tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava henkilötietojen suojaa koskevia unionin oikeuden sääntöjä

Tietosuojalautakunta antoi 17.9.2013 päätöksen, jolla se kielsi Jehovan todistajat -uskonnollista yhdyskuntaa keräämästä tai muutoin käsittelemästä jäsentensä ovelta ovelle -saarnaamistyössä henkilötietoja ilman, että jokin tällaisten tietojen käsittelyä koskevista laissa säädetyistä edellytyksistä täyttyy.

Kyseisen yhdyskunnan jäsenet tekevät ovelta ovelle -saarnaamistyönsä yhteydessä muistiinpanoja vierailuistaan heille ja yhdyskunnalle vieraiden ihmisten luona. Kerätyt tiedot voivat koskea tavattujen henkilöiden nimiä, osoitteita sekä tietoja heidän uskonnollisesta vakaumuksestaan ja perhesuhteistaan. Tiedot kerätään muistin tueksi ja siinä tarkoituksessa, että ne ovat löydettävissä mahdollista myöhempää käyntiä varten, ja ne kerätään ilman kyseessä olevien henkilöiden suostumusta ja ilman, että heitä informoidaan tästä. Yhdyskunta ja sen seurakunnat organisoivat ja koordinoivat jäsentensä ovelta ovelle -saarnaamistyötä muun muassa pitämällä yllä aluekarttoja, joiden avulla alueet jaetaan evankelioimistyötä tekevien jäsenten kesken, ja julistajakortteja, joihin kirjataan, paljonko jäsen on levittänyt yhdyskunnan julkaisuja. Yhdyskunnan seurakunnat pitävät lisäksi rekisteriä henkilöistä, jotka ovat pyytäneet, että saarnaamistyötä harjoittavat jäsenet eivät kävisi heidän ovellaan, ja yhdyskunnan jäsenet käyttävät tämän rekisterin henkilötietoja.

Korkeimman hallinto-oikeuden (Suomi) ennakkoratkaisupyynnöllä pyritään lähinnä selvittämään, edellytetäänkö yhdyskunnan noudattavan henkilötietojen suojaa koskevia unionin oikeuden sääntöjä,¹ koska sen jäsenet voivat ovelta ovelle -saarnaamistyönsä yhteydessä tehdä muistiinpanoja, joissa toistetaan tavattujen henkilöiden kanssa käytyjen keskustelujen sisältö ja erityisesti heidän uskonnollinen vakaumuksensa.

Tänään antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin katsoo ensinnäkin, että **Jehovan todistajien yhdyskunnan jäsenten ovelta ovelle -saarnaamistyö ei kuulu henkilötietojen suojaa koskevassa unionin lainsäädännössä säädettyjen poikkeusten soveltamisalaan**. Kyseinen toiminta ei erityisesti ole yksinomaan henkilökohtaista tai kotitaloutta koskevaa toimintaa, johon kyseistä lainsäädäntöä ei sovelleta. Se, että ovelta ovelle -saarnaamistyötä suojataan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 10 artiklan 1 kohdassa vahvistetulla omantunnon ja uskonnon vapautta koskevalla perusoikeudella, ei merkitse sitä, että toiminta olisi luonteeltaan yksinomaan henkilökohtaista tai kotitaloutta koskevaa, koska se ylittää uskonnollisen yhdyskunnan saarnaajajäsenen yksityisen piirin.

Unionin tuomioistuin palauttaa seuraavaksi mieleen, että henkilötietojen suojaa koskevia unionin oikeuden sääntöjä sovelletaan kuitenkin henkilötietojen manuaaliseen käsittelyyn vain silloin, kun käsitellyt tiedot muodostavat rekisterin osan tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa.

¹ Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL 1995, L 281, s. 31), tarkasteltuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 10 artiklan 1 kohdan kanssa.

Koska käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva henkilötietojen käsittely tapahtuu manuaalisesti, nousee esiin kysymys siitä, muodostavatko näin käsitellyt tiedot rekisterin osan tai onko niiden tarkoitus muodostaa rekisterin osa. Unionin tuomioistuin katsoo tästä, että **rekisteröintijärjestelmän käsite kattaa kaikki henkilötiedot, jotka kerätään ovelta ovelle -saarnaamistyön yhteydessä** ja joihin kuuluvat nimet ja osoitteet sekä muut tavattuja henkilöitä koskevat tiedot, kun kyseiset tiedot järjestetään tiettyjen sellaisten kriteerien mukaan, joiden ansiosta ne voidaan käytännössä helposti hakea myöhempää käyttöä varten. Jotta tällainen tietojen kokonaisuus kuuluisi kyseisen käsitteen soveltamisalaan, ei ole tarpeen, että se sisältää nimenomaisia kortistoja tai luetteloja tai muita hakua palvelevia järjestelyjä.

Ovelta ovelle -saarnaamistyön yhteydessä tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä on näin ollen noudatettava henkilötietojen suojaa koskevia unionin oikeuden sääntöjä.

Siitä, kuka voi olla rekisterinpitäjä henkilötietojen käsittelyn osalta, unionin tuomioistuin palauttaa mieleen, että rekisterinpitäjän käsite voi koskea useita toimijoita, jotka osallistuvat mainittuun käsittelyyn, jolloin kuhunkin niistä on sovellettava henkilötietojen suojaa koskevia unionin oikeuden sääntöjä. Kyseiset toimijat voivat osallistua henkilötietojen käsittelyyn eri vaiheissa ja eriasteisesti, joten niiden vastuun taso on arvioitava ottaen huomioon kaikki kyseisessä tapauksessa merkitykselliset seikat. Unionin tuomioistuin toteaa myös, ettei minkään unionin oikeuden säännöksen perusteella voida katsoa, että tietojen käsittelyn tarkoituksen ja keinojen määrittämisen olisi tapahduttava rekisterinpitäjän kirjallisten ohjeiden tai käskyjen perusteella. Luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka vaikuttaa omia tarkoituksiaan varten henkilötietojen käsittelyyn ja osallistuu tämän vuoksi kyseisen käsittelyn tarkoituksen ja keinojen määrittämiseen, voidaan sen sijaan pitää rekisterinpitäjänä.

Se, että useampi toimija on yhteisvastuussa samasta henkilötietojen käsittelystä, ei myöskään edellytä sitä, että kaikilla niistä on pääsy kyseisiin henkilötietoihin.

Käsiteltävässä asiassa vaikuttaa siltä, että kun Jehovan todistajien yhdyskunta organisoii ja koordinoi jäsentensä saarnaamistyötä ja kannustaa siihen, se osallistuu – yhdessä saarnaamistyötä harjoittavien jäsentensä kanssa – tavattujen henkilöiden henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen ja keinojen määrittämiseen, mitä suomalaisen tuomioistuimen on kuitenkin arvioitava asian kaikki olosuhteet huomioiden. Tätä toteamusta ei voida asettaa kyseenalaiseksi SEUT 17 artiklaan perustuvalla uskonnollisten yhdyskuntien organisatorisen autonomian periaatteella.

Unionin tuomioistuin katsoo lopuksi, että henkilötietojen suojaa koskevan **unionin oikeuden** perusteella **uskonnollista yhdyskuntaa voidaan pitää – yhdessä saarnaamistyötä harjoittavien jäsentensä kanssa – rekisterinpitäjänä henkilötietojen käsittelyn osalta, jota viimeksi mainitut harjoittavat** yhdyskunnan organisoiman ja koordinoiman **ovelta ovelle -saarnaamistyön**, johon tämä myös kannustaa, **yhteydessä**, eikä ole tarpeen, että kyseisellä yhdyskunnalla on oikeus tutustua tietoihin tai että osoitetaan, että se on antanut jäsenilleen kirjallisia ohjeita tai käskyjä, jotka koskevat kyseistä käsittelyä.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuimia, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla julistamispäivänä

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Kuvia tuomion julistamisesta on saatavilla sivustolla "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106